

Kappen nou

In het boekje *Bronnen van Joodse wijsheid* vond ik het treffende gezegde: ‘Een dove heeft gehoord hoe een stomme heeft verteld dat een blinde heeft gezien hoe een lamme heeft gelopen.’ Iedereen die zich bemoeit met milieu, duurzaamheid, landschap en natuur zou bij zichzelf te rade moeten gaan met welke van de, in het spreekwoord de genoemde, handicaps hij/zij zelf heeft te maken. Misschien is het nog het schrijnends dat we allemaal op onze beurt én doof, én stom, én blind én lam zijn. Dat we onze beperkingen ondergeschikt maken aan het zo luid en zichtbaar mogelijk maken van iets dat niet meer dan een mening kán zijn. We praten elkaar na en leuteren in eigen belang maar door. Of het nou over het kappen van bomen gaat, het inzetten van glyfosaat, de uitbreiding van Schiphol of de toepassing van gif in de lelieteelt: het eigen straatje wordt schoongeveegd, het eigenbelang prevaleert en de waan van de dag bepaalt de uitkomsten van de discussies.

Bah, dit is toch geen column voor het Orveltejournal?!

Mijn humeur is dit voorjaar danig verpest door de hoeveelheid oranje-gele hectares. Ik beleef de lente op dit moment met gemengde gevoelens. Enerzijds ben ik enthousiast want bomen en struiken tonen talloze groennuances en een rijke bloei. De wilde planten bloeien volop, als die er staan tenminste. Anderzijds neemt de oppervlakte zielloos en hardgroen grasland exponentieel toe en hoor ik nauwelijks meer veldleeuweriken. Aan de ene kant lees je over mooie initiatieven van burgerij en boeren t.b.v. biodiversiteit en duurzaamheid, aan de andere kant spannen overheid en de agrarische sector maar al te graag die onderzoeken voor hun karretje die aan zouden tonen dat de ecologische schade van ‘gewasbeschermingsmiddelen’ niet aantoonbaar is. Eerst moeten er dooien vallen...

Tjezus man hou eens op

Nou graag, maar ik moest het even kwijt. We gaan nu over op de natuurbelevissen van de laatste tijd. Samen met Mieke heb ik erg genoten van een fietstocht vanuit Anderen, via het Scheebroekerloopje, naar het Gasterse holt, door het Evertsbos en Anloo (ondanks de drukte was het sfeervol bij de Magnuskerk) naar de Strubben-Kniphorstbos. Wat een variatie in landschappen, wat een diversiteit!

Reebok bij het Scheebroekerloopje

Gasterse holt met bosanemoon

Gasterse holt

Het Gasterse holt ligt op de flank van een dekzandrug waarop de Gasterse es is gelegen. De rug gaat hier over in een klein beekdal dat afwatert op de Drentsche Aa. Het is een oud bos, destijds eigendom van en benut door de boermarke, nu is het in bezit van Het Drentse Landschap. Door de lage ligging en door potklei in de grond is de bosbodem vochtig tot kleddernat. De ondergroei kent een zeer soortenrijke kruidlaag, met o.a. gele dovenetel, daslook, bosmuur en bosanemoon. Het aangrenzende landschap bestaat uit een vochtig weidegebied met oude houtwallen. Het holt was ooit boerbos, het groenland werd benut voor beweiding en de winning van hooi. Cultuurlandschap dus, met een rijke natuur. Door zorgvuldig beheer en het gunnen van tijd en ruimte aan natuurlijke processen treden er veranderingen op, maar het geheel blijft bijzonder waardevol. Zo is het ook nog in kleine delen van het landschapsreservaat rond Orvelte. Helaas met steeds minder soorten bloeiende planten omdat het beheer dan wel het niets doen leidt tot verruiging met braam en brandnetel en het overbodig maaien juist tot biljartlakens in de bermen.

Bosanemoon

Op veel plaatsen langs onze route troffen we bosanemonen. Soms als stille en wellicht ten dode opgeschreven getuigen van verdwenen bosjes en houtwallen, soms ook in de nog natuurlijke(r) omgeving. De bosanemoon is een voorjaarsbloeiër met helderwitte bloemen, waarvan het loof in de zomer al verwelkt is en verdwenen. In Drenthe komt dit mooie plantje voor in oudere loofbossen op vochtige, vrij voedselrijke en humeuze bodems. De bosanemoon staat dan ook vooral in bossen in beekdalen, in oude esrandbossen en in bossen met keileem of potklei in de bodem. Opvallend is de groeiplaats van bosanemoontjes in het talud langs het stroompje, aan de westkant van de Brugstraat. De (kleinere) witte bloempjes die je vindt langs de zandpaden zijn van grootbloemmuur. Helaas neemt dit plantje af langs de Brinkstukken.

De Strubben-Kniphorstbos

De Strubben-Kniphorstbosch is een natuurgebied van 377 hectare. Vanwege zijn bodemschatten is dit gebied aangewezen als archeologische reservaat, net als de Noordes. In het gebied zijn opmerkelijk veel overblijfselen te vinden uit de prehistorie. Er liggen o.a. twee hunebedden, een zestigtal grafheuvels en een galgenberg. Wie er oog voor heeft vindt op de heide langgerekte rugjes en greppeltjes, alle begroeid, die ontstaan zijn als karrensporen. Ook zigzaggen er de restanten van een loopgraaf. Het ging ons nu echter om de strubben. Omdat er nog nauwelijks blad aan de bomen zat, zagen we de samenstelling van zo'n strubbe maar al te goed: verzamelingen van scheve, kromme stammen. Strubben zijn ontstaan door eeuwenlang samenspel tussen bomen en schapen, mens en natuur. Jonge eikjes werden door schapen afgevreten, liepen weer uit, werden weer afgevreten enz. Afhankelijk van het weer kwam de herder met zijn kudde vaker of voor langere tijd in de beschutting biedende strubben. De wisselende begrazing van zo'n stuk met boompjes begroeide heide leidde tot grillige vormen van gedrongen, soms uit één stobbe gegroeide stammen. Het hout werd voor allerlei doeleinden gebruikt, waarbij handig gebruikt werd gemaakt van de natuurlijke krommingen. Daarnaast gebruikten bakkers het hout voor hun ovens. Strubbenbos is op enkele plaatsen

nabij esdorpen nog herkenbaar vooral aan de - voormalige - heidezijde van het hakhoutbos. Bij Orvelte is geen strubbe (meer), maar mooie stukken liggen ook bij Schoonloo en Zeijen.

Heidesnikken

Wij gingen niet alleen voor de archeologie en de strubben naar dit gebied, maar ook voor een derde cultuurhistorische bijzonderheid. Vroeger was de heide niet alleen schapenweide. Tot voor in de 20^e eeuw vonden ook de heidesnikken of heidebiessies daar nog hun voedsel. Deze runderen waren echter uit Drenthe –en heel Nederland – verdwenen, want economisch niet meer interessant. Schotse Hooglanders, Zuidschotse Galloways en diverse andere buitenlandse runderen namen hun plaats in, Niet vanuit winstoogmerk, maar om een gevarieerd grasregiem te bewerkstelligen. Schapen, runderen en ook paarden hebben elk hun eigen voedselvoorkeur en graasgedrag. Combinaties van deze huisdieren bevordert zodoende de afwisseling in het bos en op de heide. Met behulp van koeien uit Jutland (deze lijken het meest op de heidesnik) wil men weer een heidekoetje terugfokken. In dit fokprogramma is ook plaats voor kleine, rasloze Nederlandse koeien. Wie de Bruntingerhof nog heeft meegemaakt als Historisch landbouwbedrijf kent dit soort koeien. Heidesnikken staan in verhouding tot het moderne melkvee laag op de stevige poten en hebben een dikke buik. Zowel rood- als zwartbont komt voor en ook een vaalgrijze kleurslag hoort in dit gezelschap thuis.

Wildernis

Op onze tocht zijn we niet ontsnapt aan het Drentse cultuurland. Voor wildernis lijkt hier geen plaats meer te zijn. Maar is dat erg? Wij hebben op onze tocht beleefd dat de natuur ondanks de dove, stomme, blinde en lamme mens veel moois te bieden heeft. Reden om door te knokken!

Jan van Ginkel